

13. AKTI DRUGOG ZASJEDANJA ZAVNOBIH-a (30. juni – 2. juli 1944. godine)

13.1. ODLUKA O KONSTITUISANJU ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE U NAJVIŠE ZAKONODAVNO IZVRŠNO NARODNO PREDSTAVNIČKO TIJELO FEDERALNE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1

Na temelju slobodno izražene volje naroda Bosne i Hercegovine, a u skladu sa odlukama donijetim na Drugom zasjedanju Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije na dan 29-30. novembra 1943. u Jajcu, *Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine na svom Drugom zasjedanju konstituiše se u vrhovno zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo, u najviši organ državne vlasti Bosne i Hercegovine, ravnopravne federalne jedinice u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji.*

Član 2

Svoju zakonodavnu vlast Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine vrši na svojim plenarnim zasjedanjima, a između zasjedanja preko svog Pretsjedništva.

Svoju izvršnu vlast Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine vrši preko svog Pretsjedništva i preko narodne vlade Bosne i Hercegovine.

Član 3

Pretsjedništvo Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine sastoji se od predsjednika, tri potpredsjednika, sekretara i najmanje dvadeset članova Pretsjedništva.

Član 4

Pretsjedništvo za svoj rad odgovara Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine.

Dok se ne ob
vlade vrši Pretsje
oslobođenja Bosne
potreban broj odje

Pretsjedništvo
đenja Bosne i Her
i narodno-oslobo
zakonima federal
Jugoslavije.

Sve zakonsk
oslobođenja Bosn
pretsjednik i sekr

Ova odluka s

Za Zemaljsk
Hercegovine

Sekretar:
Hasan Brkić,

Izvor n
Bosne
233. (I
K. TR
Jugos

Komentar – Odlu
dovršeno izgrad
jedinicama u kojim
ustavnog karakter
je na Drugom zas
do 2. jula 1944. do

Član 5

Dok se ne obrazuje narodna vlada Bosne i Hercegovine, funkciju vlade vrši Pretsjedništvo Zemaljsko antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. U tu svrhu stvara se pri Pretsjedništvu potreban broj odjeljenja za poslove državne uprave.

Član 6

Pretsjedništvo zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine ukida odluke narodno-oslobodilačkih odbora i narodno-oslobodilačkih skupština ukoliko su one u suprotnosti sa zakonima federalne Bosne i Hercegovine i Demokratske Federativne Jugoslavije.

Član 7

Sve zakonske odluke Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine i njegovog Pretsjedništva potpisuju pretsjednik i sekretar Vijeća. Odluke se objavljuju ćirilicom i latinicom.

Član 8

Ova odluka stupa odmah na snagu.

Sanski Most, 1. jula 1944. g.

Za Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine

Sekretar:
Hasan Brkić, s.r.

Predsjednik:
Dr Vojislav Kecmanović, s.r.

Izvor naveden prema: *Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine*, Dokumenti 1943-1944, Knjiga I, Sarajevo 1968, 232-233. (Dalje se citira kao ZAVNOBiH, Dokumenti 1943-1944); usporediti: K. TRNKA, *Konstitutivnost naroda*, 147-148; B. PETRANOVIĆ, M. ZEČEVIĆ, *Jugoslavija 1918-1984*, 554-555.

Komentar – Odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a su dale određeni poticaj za dovršenje izgradnje organa narodne vlasti, posebno u pojedinim federalnim jedinicama u kojima njihovi najviši zemaljski organi, usvajanjem posebnih odluka ustavnog karaktera, izgrađuju svoju državnost tokom cijele 1944. godine. Tako je na *Drugom zasjedanju ZAVNOBiH-a održanom u Sanskom Mostu od 30. juna do 2. jula 1944.* doneseno 11 odluka od kojih su najvažnije one *ustavnog* karaktera

koje su se zasnivale na načelima Drugog zasjedanja AVNOJ-a. To je prije svih Odluka o konstituiranju ZAVNOBiH-a u najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo federalne Bosne i Hercegovine koja u članu 1. navodi da "... na temelju slobodno izražene volje naroda BiH... ZAVNOBiH se konstituše u vrhovno zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo...", postavši tako najviši organ državne vlasti u BiH i nosilac bosanskohercegovačke državnosti. Ovom odlukom BiH se konstituirala kao ravnopravna federalna jedinica u okviru Demokratske Federativne Jugoslavije. Među odlukama sa ovog zasjedanja izuzetan značaj je imala i Deklaracija o pravima građana Bosne i Hercegovine, kao i Odluka o ustrojstvu i radu narodnooslobodilačkih odbora i narodnooslobodilačkih skupština u federalnoj Bosni i Hercegovini.

13.2. DEKLARACIJA O PRAVIMA GRAĐANA BOSNE I HERCEGOVINE

Narodi Bosne i Hercegovine, u borbenom bratstvu s ostalim narodima Jugoslavije, izvojevali su u slavnoj i krvavoj borbi protiv fašističkog okupatora i njegovih pomagača svoju narodnu demokratsku vlast. U toj oslobodilačkoj borbi osujećen je pokušaj fašističkog okupatora i domaćih izdajnika da između naroda Bosne i Hercegovine iskopaju nepremostiv jaz. U plamenu pravednog oslobodilačkog rata iskiva se bratstvo Srba, Muslimana i Hrvata i time se udara siguran temelj slobodne i zbratimljene Bosne i Hercegovine, ravnopravne federalne jedinice u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji. Prvi put u historiji Srbi, Muslimani i Hrvati Bosne i Hercegovine, ujedinjeni u Narodno-oslobodilačkom pokretu, stupili su na isti put, počeli su da izgrađuju svoj zajednički dom, u čije su temelje ugrađene kosti njihovih najboljih sinova. Prvi put u historiji oni su postali kovači svoje sudbine, čvrsto riješeni da jednom zauvijek sahrane vjekovnu mračnu i tešku prošlost, i da izgrade državnu zajednicu u kojoj će živjeti u ravnopravnosti, slobodi, miru i blagostanju. Izražavajući pravedne težnje naroda za čovječnim životom u slobodi i dostojanstvu, narodna demokratska vlast u Bosni i Hercegovini, oličena u narodno-oslobodilačkim odborima i Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine zajamčuje:

Ravnopravnost Srba, Hrvata i Muslimana Bosne i Hercegovine, koja je njihova zajednička i nedjeljiva domovina;

Slobodu vjeroispovijesti i savjesti, kao i ravnopravnost svih vjeroispovijesti;

Slobodu zbora i dogovora, udruživanja i štampe;

Ličnu i inicijative u pr

Ravnopra tako i u svim o

Izborna p tajnim glasanje Aktivno i pasiv navršili 18 go Borci Narodno bez obzira na može se po odlu Bosne i Herceg

Svakom g vlasti, kao i pr

Niko ne m

Dužnost j Hercegovine o partizanskih o

Narodna o trudbenicima socijalne pravo

Narodna o dira nepismen škola i kultur naroda i time o

Narodna o narodnog zdra

Radi odbi naroda Bosne tekovina naro profašističke o profašističkom

Za Zema Hercegovine

Sekret Hasan Br

Ličnu i imovinsku sigurnost građana, kao i slobodu privatne inicijative u privrednom životu;

Ravnopravnost žene s muškarcem, kako u političkom životu zemlje, tako i u svim oblastima društvene djelatnosti.

Izbornopravo u demokratskoj Bosni i Hercegovini birači će vršiti tajnim glasanjem na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog prava glasa. Aktivno i pasivno izbornopravo ima svaki građanin i građanka koji su navršili 18 godina života, a nisu toga prava lišeni na osnovu zakona. Borci Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda imaju to pravo bez obzira na godine starosti. Od načela neposrednog i tajnog glasanja može se po odluci Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine odstupiti za vrijeme narodno-oslobodilačkog rata.

Svakom građaninu zajamčeno je pravo žalbe na rješenje organa vlasti, kao i pravo molbe i pritužbe svim organima državne vlasti.

Niko ne može biti osuđen bez prethodnog sudskog postupka.

Dužnost je i čast svakog za oružje sposobnog građanina Bosne i Hercegovine da kao vojnik Narodno-oslobodilačke vojske ili borac partizanskih odreda učestvuje u oslobodilačkom ratu.

Narodna demokratska vlast obezbijediće putem zakonodavstva svim trudbenicima grada i sela život u skladu sa savremenim shvatanjem socijalne pravde i dostojanstvom čovjeka.

Narodna demokratska vlast preduzeće sve mjere da što prije likvidira nepismenost u Bosni i Hercegovini, da planski izgrađenom mrežom škola i kulturno-prosvjetnih ustanova unaprijedi opšte obrazovanje naroda i time omogući njegov što brži kulturni i ekonomski razvitak.

Narodna demokratska vlast posvetiće najveću brigu i podizanju narodnog zdravlja.

Radi odbrane demokratskog poretka, radi učvršćivanja bratstva naroda Bosne i Hercegovine, kao i svih naroda Jugoslavije, i ostalih tekovina narodno-oslobodilačke borbe, zabranjuju se sve fašističke i profašističke organizacije i progone sva lica koja se bave fašističkom i profašističkom djelatnošću.

Sanski Most, 1. jula 1944. g.

Za Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine

Sekretar
Hasan Brkić, s.r.

Predsjednik
Dr Vojislav Kecmanović, s.r.

Izvor naveden prema: ZAVNOBiH – Deklaracija o pravima građana Bosne i Hercegovine (Zbornik radova), Sarajevo 2000, 135-137; usporediti: ZAVNOBiH, Dokumenti 1943-1944, 323-324; K. TRNKA, *Konstitutivnost naroda*, 149-150.

Komentar – Deklaracija o pravima građana Bosne i Hercegovine, kao značajan ustavni akt, donesena je na Drugom zasjedanju ZAVNOBiH-a u Sanskom Mostu. Ona garantira građanima Bosne i Hercegovine osnovna ljudska prava i to ravnopravnost i ista prava "... bez obzira na narodnost, rasu i vjeroispovijest..." Dalje se garantira sloboda zbora i dogovora, te udruživanja i štampe. Žene uživaju ista prava kao muškarci, kako u političkom životu, tako isto i u svim oblastima društvenih djelatnosti. Svakom građaninu se garantira lična sigurnost, pravo vlasništva i privatne inicijative u okviru zakona, zatim pravo izbora predstavničkih tijela na osnovu jednakog općeg i neposrednog izbornog prava sa navršenih 18 godina života. Istovremeno se svakom građaninu garantira pravo žalbe i pritužbe na rješenja organa državne vlasti, te da niko ne može biti osuđen bez prethodnog sudskog postupka. Deklaracija obavezuje na vojnu službu svakog za oružje sposobnog građanina BiH. Na koncu se zabranjuju sve fašističke i profašističke organizacije, jer su kao takve usmjerene protiv slobode, nezavisnosti i bratske zajednice naroda, kako se navodi u Deklaraciji.

13.3. ODLUKA O USTROJSTVU I RADU NARODNO-OSLOBODILAČKIH ODBORA I NARODNO-OSLOBODILAČKIH SKUPŠTINA U FEDERALNOJ BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1

Sva vlast u federalnoj Bosni i Hercegovini pripada narodu koji predstavljaju narodno-oslobodilački odbori, narodno-oslobodilačke skupštine i Zemaljsko antifašističkog vijeće narodnog oslobođenja Bosna i Hercegovine.

Član 2

Temelj narodne vlasti u federalnoj Bosni i Hercegovini predstavljaju narodno-oslobodilački odbori koji su nastali u toku oslobodilačke borbe naroda Bosne i Hercegovine i razvili se, istorijskom nužnošću i voljom samih naroda, u organe demokratske narodne vlasti.

Narodna vlast B
načelima narodne vl

Narodnu vlast
oslobodilački odbori
i oblasti predstavljaj
skupštine.

Sreske, okružne
svoje sredine kao svoj
odbore sreza, okruga

Seoski, opštinski
okružne i oblasne na
organi, sreski, okru
rješenja i naredbe u g
i Hercegovine i demo
rješenja i odluke viši

Narodno-oslobo
oslobodilačkom odb
odbori sreza, okrug
skupštini.

Seoski, opštinski
da sazivaju najmanje
račun o svom radu
neposrednog uvida u
uspješno uticati na

Odbornici seoski
odbora, članovi sres
štine dužni su pred
narodne vlasti u koje
na način koji je za t